

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН,
УПРАВЛІННЯ І БІЗНЕСУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
і контрольні завдання до виконання практичних занять
з дисципліни НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

для здобувачів
підготовки

1 курсу зі скороченим терміном навчання
першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти

галузі знань
спеціальності
спеціалізації

С – Соціальні науки, журналістика,
інформація та міжнародні відносини
С1 – Економіка та міжнародні економічні
відносини (за спеціалізаціями)
С1.01. – Економіка

освітньо-професійної програми

Економіка та аналітика економічних
процесів

факультету

Міжнародних економічних відносин,
управління і бізнесу

Методичні рекомендації і контрольні завдання до виконання практичних занять з дисципліни «Національна економіка» підготовки фахівців на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти спеціальності С1 – Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями) спеціалізації С1.01 - Економіка

РОЗРОБНИКИ: Тарасюк А.В., доцент кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки, к.е.н., доцент.

Рецензент: Олійник Н. М., доцент кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки, к.т.н., доцент

Затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки

Протокол № 1 від « 28 » 08 2025 року

Завідувач кафедри

Наталія ШАНДОВА

УЗГОДЖЕНО:

З НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИМ ВІДДІЛОМ

Реєстраційний номер № 85/030-03.09.2025

ВСТУП

Якісні зміни в економіці в сучасних умовах пред'являють особливі вимоги до рівня компетентності керівників різних рангів, професіоналів та фахівців взагалі. У зв'язку з цим особливого значення набуває підготовка майбутніх економістів, що глибоко розуміють теорію сучасної економіки та вміють ефективно використовувати отримані знання на практиці. Це обумовлює необхідність викладання економічних дисциплін з урахуванням нових підходів.

Метою викладання навчальної дисципліни «Національна економіка» є формування системи знань з теоретичної економіки, які відображають сукупні результати економічної діяльності країни та теоретичний інструментарій ринкового і державного регулювання національної економіки.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми та план заняття	Кількість годин
1	Національна економіка як наука Національна економічна система як об'єкт дослідження. Основні суб'єкти національної економіки. Механізм регулювання національної економіки. Система знань про механізми функціонування національної економіки.	4
2	Система національних рахунків Основи поняття національних рахунків. Валовий внутрішній продукт, як головний показник систем національних рахунків і способи його розрахунку. Поняття інфляції і дефляції. Суть і методи розрахунку чистого національного продукту, особистого і національного доходу. Поняття номінальної і реальної вартості.	4
3	Ринок праці Особливості формування, функціонування і регулювання ринку праці. Особливості формування попиту і пропозиції на ринку праці. Поняття і види безробіття. Закон Оукена. Державне регулювання і система соціального захисту населення.	4
4	Товарний ринок Поняття сукупного попиту, визначення, сутність і відмінність від попиту на окремі товари. Фактори, які впливають на сукупний попит. Функція сукупного попиту і її графік. Поняття сукупної пропозиції. Характерні відрізки кривої сукупності пропозиції. Функція сукупної пропозиції, її графік та детермінанти.	4
5	Грошовий ринок Поняття „гроші” та функції, які вони виконують. Попит і пропозиція на ринку грошей. Грошово-кредитне регулювання економіки. Основні напрямки монетарної політики.	2
6	Інфляційний механізм	4

№ з/п	Назва теми та план заняття	Кількість годин
	Поняття і сутність інфляції. Інфляційна спіраль, інспірована сукупним попитом та інфляційна спіраль, інспірована сукупною пропозицією. Антиінфляційна політика держави. Соціальні наслідки інфляції. Державна антиінфляційна політика, її вплив на економічну динаміку.	
7	Виконання рубіжної контрольної роботи 1	2
8	Споживання домогосподарств Функція споживання, її графічне зображення, фактори, які визначають її положення на графіку. Кейнсіанська і класична трактовка теорії споживання і заощаджень. Поняття середньої і граничної здатності до споживання і заощаджень. Інвестиції і фактори інвестування.	4
9	Приватні інвестиції Поняття інвестиційного попиту. Функції автономних інвестицій. Визначення оптимального розміру капіталу, що використовує фірма. Залежність між інвестиціями і ВВП. Заощадження та інвестиції. Рівновага на фінансових ринках.	6
10	Сукупні витрати і ВВП Поняття видатків, фактори, які визначають їх. Вплив видатків на розміри валового внутрішнього продукту країни. Поняття акселератора. Поняття мультиплікатора державних витрат та інвестицій.	6
11	Держава в системі макроекономічного регулювання Необхідність державного регулювання економіки. Співвідношення державного регулювання економіки з ринковим регулюванням. Механізм державного впливу на економіку, інструменти державного регулювання економіки. Сутність фіскальної політики. Дискреційна і не дискреційна фіскальна політика. Стимулююча і стримувальна фіскальна політика.	6
12	Виконання рубіжної контрольної роботи 2	2
Разом		48

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 РИНКОВА СИСТЕМА ТА ІНФЛЯЦІЯ

ТЕМА 1. НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА ЯК НАУКА ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1,2

Термін *національна економіка* може означати як соціально-економічне явище, так і назву наукової дисципліни..

Національна економіка виникає лише на стадії формування політичної нації. Тому у словосполученні *національна економіка* прикметник *національна* є похідним від іменника *нація*, а не *національність*.

Об'єктами національної економіки є природні, виробничі, трудові ресурси, екологічне, інформаційне, наукове інноваційне середовище. Об'єкти національної економіки характеризуються низкою кількісних і якісних показників (наприклад, чисельність осіб працездатного віку, чисельність осіб, які мають вищу або середню спеціальну освіту, кількість користувачів і якість покриття Інтернету тощо).

Формування стан і розвиток об'єктів національної економіки є результатом дій *суб'єктів національної економіки*: домогосподарств, підприємницького сектору, державного сектору (уряду), недержавних інститутів, а також суб'єктів зовнішнього впливу.

Домогосподарство – це економічний суб'єкт, діяльність якого спрямована на задоволення власних потреб (кінцеве споживання матеріальних благ). У ринковій економіці домогосподарства є власниками факторів виробництва – праці, землі, капіталу.

Підприємницький сектор – це економічний суб'єкт, діяльність якого спрямована на виробництво економічних благ із метою отримання прибутку. Для реалізації цієї мети підприємства виступають покупцями факторів виробництва у домогосподарств.

Держава – це економічний суб'єкт, діяльність якого спрямована на відтворення суспільних благ. Для здійснення цієї діяльності держава реалізує монетарну, фіскальну, бюджетну політику.

Недержавні інститути – це суб'єкти економічної діяльності, існування і вплив яких на національну економіку можливий за умов розвиненого громадянського суспільства. До них, зокрема, можна віднести політичні партії, громадські організації, профспілки спілки, асоціації підприємців тощо.

Суб'єкти зовнішнього впливу є суб'єктами національної економіки, сутність яких зумовлена глобалізацією світових політичних, економічних, гуманітарних процесів. Національна економіка обов'язково реагує на такі зовнішньоекономічні чинники, як стан світових сировинних, товарних, фінансових ринків.

META заняття – формування мети, цілей і завдань курсу «Національна економіка».

Структура заняття 1

1. Опитування по запропонованим запитанням
2. Розв'язування практичних завдань.
3. Тестування за темою 1.

Структура заняття 2

1. Опитування по запропонованим запитанням
2. Розв'язування практичних завдань.

Питання, що підлягають розгляду:

- 1.1. Національна економічна система як об'єкт дослідження.
- 1.2. Основні суб'єкти національної економіки.
- 1.3. Механізм регулювання національної економіки.
- 1.4. Система знань про механізми функціонування національної економіки.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми:

- 1.1. Національна економічна система як об'єкт дослідження.
- 1.2. Основні суб'єкти національної економіки.
- 1.3. Механізм регулювання національної економіки.
- 1.4. Система знань про механізми функціонування національної економіки.

Практичні завдання

Завдання 1.

Знайдіть інформацію і заповніть таблицю 1. Дайте відповіді на питання.

Таблиця 1

Показники стану й розвитку регіонів України

Область	Площа, км ²	Населення, тис. осіб		Валовий регіональний продукт (ВРП), млн. грн.		Щільність населення, тис. осіб/км ²		Щільність ВРП, млн. грн./км ²	
		поточний рік	2022 рік	поточний рік	2022 рік	поточний рік	2022 рік	поточний рік	2022 рік
Вінницька									
Волинська									
Дніпропетровська									
Донецька									
Житомирська									
Закарпатська									
Запорізька									
Івано-Франківська									
Київська									
Кіровоградська									
Луганська									
Львівська									
Миколаївська									
Одеська									
Полтавська									
Рівненська									
Сумська									
Тернопільська									
Харківська									
Херсонська									
Хмельницька									
Черкаська									
Чернівецька									
Чернігівська									
М. Київ									

1. Назвіть п'ятірку областей, які є найбільшими (найменшими) за територією.
2. Назвіть п'ятірку областей, які є найбільшими (найменшими) за кількістю населення. Чи змінилася ця п'ятірка порівняно з 2022 роком?
3. Назвіть п'ятірку областей, які мають найбільший (найменший) ВРП. Чи змінилася ця п'ятірка порівняно з 2022 роком?
4. Назвіть п'ятірку областей, які є найбільшими (найменшими) за щільністю населення. Чи змінилася ця п'ятірка порівняно з 2022 роком?
5. Назвіть п'ятірку областей, які є найбільшими (найменшими) за

щільністю ВРП. Чи змінилася ця п'ятірка порівняно з 2022 роком?

Підведення підсумків: : оцінюються результати тестування за темою 1, активність участі в обговоренні питань.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА: [1 с. 14-23]; [2 с. 5-16]; [3 с.219-229]

ТЕМА 2. СИСТЕМА НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3,4

СНР передбачає застосування великої кількості економічних показників, які відображають результати економічної діяльності країни. Первинним показником є випуск, який являє собою сукупну ринкову вартість товарів і послуг, вироблених резидентами країни за відповідний період. Центральне місце серед макроекономічних показників займає ВВП, який відображає ринкову вартість кінцевої продукції, виробленої резидентами країни за відповідний період.

ВВП обчислюється трьома методами: виробничий, розподільчий і метод кінцевого використання. Згідно з виробничим методом ВВП обчислюється як сума валової доданої вартості всіх галузей економіки плюс чисті продуктові податки. За розподільчим методом ВВП являє собою суму первинних доходів (зарплата найманих працівників, валовий прибуток, змішаний дохід, чисті податки на виробництво та імпорт). ВВП за методом кінцевого використання є сумою трьох складових (кінцеве споживання, валове нагромадження, чистий експорт).

В економічному аналізі використовується номінальний і реальний ВВП. Номінальний ВВП — це ВВП, який обчислюється у фактичних цінах поточного року. Реальний ВВП є ВВП, обчислений в порівнянних цінах, тобто в фактичних цінах того року, що приймається за базу розрахунків. Первинним статистичним показником є номінальний ВВП. Для обчислення реального ВВП номінальний ВВП коригується за допомогою індексів цін. Основними з них є індекс споживчих цін і дефлятор ВВП. Вони обчислюються як співвідношення між ціною ринкового кошика в даному періоді і ціною ідентичного або подібного ринкового кошика в попередньому періоді. Процес коригування номінального ВВП може виступати у формі дефлювання або інфлювання. Під дефлюванням розуміють перетворення номінальних показників у реальні за допомогою індексів цін, які відображають зростання фактичних цін порівняно з цінами базового року. Інфлювання характеризує перетворення номінальних показників у реальні за допомогою індексів цін, які відображають зниження фактичних цін порівняно з цінами базового року.

МЕТА заняття – Ознайомлення з поняттям ВВП і методами його розрахунку.

Структура заняття 3 –

1. Опитування по запропонованим запитанням
2. Розв'язування практичних завдань.
3. Тестування за темою 2.

Структура заняття 4 –

1. Опитування по запропонованим запитанням
2. Розв'язування практичних завдань.

Питання, що підлягають розгляду:

1. Основи поняття національних рахунків.

2. Валовий внутрішній продукт, як головний показник систем національних рахунків і способи його розрахунку.
3. Поняття інфляції і дефляції.
4. Суть і методи розрахунку чистого національного продукту, особистого і національного доходу.
5. Поняття номінальної і реальної вартості.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми:

1. Валовий внутрішній продукт, як головний показник систем національних рахунків і способи його розрахунку.
2. Поняття інфляції і дефляції.
3. Суть і методи розрахунку чистого національного продукту, особистого і національного доходу.
4. Поняття номінальної і реальної вартості.

Практичні завдання

Завдання1.

Знайти ВВП по потоку доходів, витрат; ЧВП, НД

Найменування показників	Значення, грн.	
	Вар.1	Вар.2
Відсотки за кредит	12	14
Валові приватні інвестиції	55	55
Заробітна плата	218	200
Прибуток корпорацій	113	110
Непрямі податки	22	22
Рентні платежі	20	20
Податки на прибуток корпорацій	50	50
Чистий експорт	9	12
Державні закупки товарів та послуг	92	92
Чисті приватні інвестиції	45	45
Доходи від власності	21	21
Трансфертні платежі населенню	23	23
Споживчі витрати	260	238

Завдання2.

Знайти винагородження за працю, чисті інвестиції, ВВП, ЧВП, НД, Особистий дохід, використовуваний дохід

Найменування	Сума	Найменування	Сума
Експорт	367	Податки на доходи корпорацій	88
Дивіденди	60	Трансфертні платежі	320
Амортизація	307	Відсотки за капітал	201
Зарплата	1442	Доходи індивід. власників	132
Державні витрати	557	Споживчі витрати	1810
Рента	33	Імпорт	338
Непрямі податки	255	Внески в соціал. страхування	148
Додаткові виплати до зарплати	280	податки	372
Валові інвестиції	437		

Завдання3.

Припустимо, що багата жінка виходить заміж за свого дворецького. Після заміжжя її чоловік, як і раніше, прислуговує їй, а вона, як і раніше, матеріально підтримує його (але як свого чоловіка, а не як найманого працівника). Як вплине цей шлюб на величину ВВП?

Завдання4.

Розрахувати ВВП.

Етапи виробництва	Вартість продукції, грн
1.ферма по розведенню овець	160
2.вовноперероблююче підприємство	200
3.виробник костюмів	225
4.гуртовий продавець костюмів	275
5.роздрібний продавець костюмів	350

Завдання5.

Які з указаних нижче доходів чи витрат враховуються при обчисленні ВВП поточного року і по якому методу?

- 1) Відсоток по облігаціям компанії.
- 2) Доходи стоматолога.
- 3) Виплата допомоги по безробітності
- 4) Рентна платня за квартиру.
- 5) Робота маляра по фарбуванню власного будинку.
- 6) Покупка машини випуску поточного року.
- 7) Щомісячні грошові переводи, які отримує студент з дому.
- 8) Перепродаж машини випуску поточного року.
- 9) Перепродаж машини випуску поточного року.
- 10) Ріст запасів компанії на 2 млн.
- 11) Відсоток по державним облігаціям.
- 12) Покупка 100 акцій компанії.
- 13) Виплата допомоги по безробіттю.
- 14) Покупка устаткування фірмою.

Завдання6.

Проаналізувати, як кожна з подій вплине на реальний ВВП. Чи відображають зміни реального ВВП відповідна зміни у функціонуванні економіки:

- a) Виведення нового сорту пшениці збільшило врожаї.
- b) Загострення суперечностей між профспілками та роботодавцями спричинило хвилю страйків.
- c) По всій країні батьки скорочують свій робочий тиждень, щоб більше часу приділяти дітям.
- d) Верховна Рада ухвалила нові закони про захист довкілля, за якими деякі технології забороняється використовувати.

Наведіть свої приклади.

Завдання 7.

Заповнити таблицю.

Рік	Номинальний ВВП, млн. грн	Реальний ВВП, млн. грн	Дефлятор ВВП, %
1	3960	3600	
2		3800	115
3	4800		120

Завдання 8.

За даними таблиці:

1. Знайти рівень продуктивності.
2. Визначити витрати виробництва на одиницю продукції, якщо ціна одиниці ресурсу 2 грн.
3. Якщо продуктивність збільшиться на 100%, як зміняться витрати на одиницю продукції. Який вплив на реальний ВВП і рівень цін обумовлюють ці зміни?

Обсяг ресурсів, од.	Реальний ВВП, од.
150,0	400
112,5	300
75,0	200

Завдання 9.

Припустимо, що у 2015 р. сукупне виробництво складалося із трьох видів товарів - X, Y, Z, які вироблялися в наступних кількостях: X - 4; Y - 1; Z - 3. Також припустимо, що ціни на товари були наступні: X - 3 грн.; Y - 12 грн.; Z - 5 грн. Нарешті, припустимо, що в 2016 р. ціни цих товарів змінилися: X - 5 грн.; Y - 10 грн.; Z - 10 грн. Визначте індекс цін ВВП для 2016 р., використовуючи в якості базового 2009 р. На скільки відсотків збільшився рівень цін за період 2015 - 2016 р.

Завдання 10.

Припустимо, що споживчий кошик складається з 3 товарів.
Розрахувати індекс цін.

Найменування товару	Кількість	Ціна у 1 році	Ціна у 2 році
А	17	13	25
Б	25	22	30
В	13	15	20

Завдання 11.

2010 році ВВП склав 30 млрд. грн., а в наступному році – 31,2 млрд. грн. Якими є темпи росту ВВП? В 2010 році населення склало 100 тис. чол, а в наступному році 102 тис. чол. Розрахувати темпи росту ВВП на душу населення.

Завдання 12.

ВВП при повній зайнятості 590 млрд. визначити номінальний і реальний ВВП і характер розриву, якщо:

- а) чисті інвестиції дорівнюють 42 млрд;
- б) чисті інвестиції дорівнюють 54 млрд.

ВВП	C	S
580	538	42
590	544	46
600	550	50
610	556	54

Методичні рекомендації

Розрахунок розміру ВВП можна здійснювати 3 способами:

1. По витратам

$$\text{ВВП}_{\text{вит}} = C + I_{\text{вал}} + \delta + X_{\text{п}}, \text{ где}$$

C – споживання (кінцеве + виробниче);

$I_{\text{вал}}$ – валові інвестиції; $I_{\text{вал}} = I_{\text{вал. чисті}} + A$;

A – амортизація, — кошти, котрі спрямовуються на відновлення зношеного в процесі виробництва обладнання;

За умови:

$I_{\text{вал}} = A$ - незмінна динаміка;

$I_{\text{вал}} < A$ - падаюча економіка;

$I_{\text{вал}} > A$ - зростаюча економіка (позитивна динаміка);

δ – Державні витрати (всі кошти, які держава використовує для виконання своїх інституціональних обов'язків);

$X_{\text{п}}$ – чистий експорт (сальдо зовнішньоторгового балансу)

1. По доходу

$$\text{ВВП}_{\text{дох}} = \text{Винагорода за труд} + \text{Рента} + \% \text{ банка} + \text{непрямі податки} + \text{нероспод. прибуток}$$

Непрямі податки, податки котрі сплачуються із всієї суми товарообігу (податок на додану вартість, акцизи, збори і митні податки).

Прямі — це податки, котрі сплачуються із одержаного доходу або прибутку.

2. По доданій вартості.

Додана вартість розраховується як різниця між ринковою вартістю товарів та послуг і вартістю придбаних на стороні сировини, матеріалів, комплектуючих. Такий розрахунок використовується з метою запобігання подвійного розрахунку.

$\text{ВВП}_{\text{по дод. вар.}} = \sum \text{ринкова вартість продукції} - \sum \text{придбані сировина і матеріали}$

Чистий Внутрішній Продукт — являє собою створений ВВП за різницею частини продукту, котра йде на відновлення зношеного в процесі виробництва обладнання:

$$(\text{ЧВП} = \text{ВВП} - A);$$

Національний Дохід — являє собою об'єм створеної вартості товарів та послуг:

$$(\text{НД} = \text{ЧВП} - \text{Непрямі податки на бізнес});$$

Особистий Дохід:

$(\text{ОД} = \text{НД} - \text{відрахування на соціальне страхування} - \text{податок на прибуток} - \text{нерозподілений прибуток корпорацій} - \text{чистий \%} + \text{трансферти} + \% \text{ від внесків (депозитів)});$

$(\text{Особистий дохід в розпорядженні} = \text{ОД} - \text{подохідний податок}).$

ВВП, розрахований в поточних цінах називається номінальним розміром розміром ВВП:

$$\text{ВВП}_{\text{ном}} = \sum p_i * q_i, \text{ где } p - \text{ціна}; q - \text{об'єм виробленого продукту.}$$

$$\text{ВВП}_{\text{реал}} = \frac{\text{ВВП}_{\text{ном}}}{I_{\text{цін}}}, \text{ где } I_{\text{цін}} (\text{индекс цін}) - (\text{співвідношення вартості споживчого кошика в поточному році до вартості споживчого кошика базисного року}) * 100\%.$$

$$ВНП_{\text{реал}} = \sum p_0 * q_1.$$

Якщо величина $I_{\text{цін}} < 1$, то здійснюють корекцію $ВНП_{\text{ном}}$ в сторону збільшення, — і це явище називається інфлятором.

Якщо розмір $I_{\text{цін}} > 1$, то здійснюють дефлювання, і $ВНП_{\text{ном}}$ коректується в сторону зниження.

Для здійснення цих корекцій використовують цінові індекси:

Ласпейреса (агрегатний) — характеризує зміну ціни за два періоди, котрі порівнюють, за умови незмінної структури виробленого ВВП базисного періоду:

$$I_p^L = \frac{\sum p_1 * q_0}{\sum p_0 * q_0}.$$

Пааше (зміна цін при новій структурі), — запобігає усуненню недоліків індексу Ласпейреса. Його прийнято називати дефлятором ВВП. Демонструє відношення $ВНП_{\text{ном}}$ до $ВНП_{\text{реал}}$:

$$\text{Дефлятор} = \frac{ВНП_{\text{ном}}}{ВНП_{\text{реал}}} = I_p^L = \frac{\sum p_1 * q_1}{\sum p_0 * q_1}.$$

Фішера — середньгеометричне значення індексів цін Ласпейреса і Пааше.

$$I_p^F = \sqrt{I_p^L * I_p^P}.$$

Підведення підсумків: : оцінюються результати тестування за темою 2; активність участі в обговоренні питань; виконання індивідуального завдання за темою 2 приймається у формі звіту і зараховується за результатами співбесіди з викладачем (максимально - 10 балів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

[1 с.57-105]; [2 с.20-68]; [3 с. 230-243]

ТЕМА 3. РИНОК ПРАЦІ ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5,6

Зайнятість і безробіття є основними категоріями, які характеризують ринок праці. Визначення повної та неповної зайнятості передбачає необхідність розрізняти три види безробіття: фрикційне, структурне, циклічне.

Повна зайнятість не ототожнюється з нульовим безробіттям, а охоплює фрикційне і структурне безробіття, які не порушують рівновагу на ринку праці. Вважається, що наявність цих двох видів безробіття є природною потребою для нормального функціонування економіки. Тому фрикційне і структурне безробіття інтегруються в одну категорію — природне безробіття.

В умовах повної зайнятості та природного рівня безробіття економіка виробляє максимальний обсяг виробництва. Такий обсяг виробництва вимірюється потенційним ВВП. Отже, природне безробіття є чинником кількісної визначеності потенційного ВВП. Тому обчислення природного безробіття має велике практичне значення. Економічна практика не володіє загальновизнаною методикою визначення рівня природного безробіття. Пропонується декілька методів: на базі обчислення середньорічного безробіття за тривалий період; на основі безробіття того, року в межах якого спостерігалася рівновага на ринку праці, а очікувана інфляція була близькою до фактичної; як фактичне безробіття в умовах стабільних темпів інфляції.

МЕТА заняття – Ознайомлення з поняттям і особливостями ринку праці.

Структура заняття 5 –.

1. Опитування по запропонованим запитанням
2. Розв’язування практичних завдань.

Структура заняття 6 –.

3. Опитування по запропонованим запитанням
4. Розв’язування практичних завдань.
5. Тестування за темою 3.

Питання, що підлягають розгляду:

1. Особливості формування, функціонування і регулювання ринку праці.
2. Особливості формування попиту і пропозиції на ринку праці.
3. Поняття і види безробіття.
4. Закон Оукена.
5. Державне регулювання і система соціального захисту населення.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми:

1. Особливості формування, функціонування і регулювання ринку праці.
2. Особливості формування попиту і пропозиції на ринку праці.
3. Поняття і види безробіття.
4. Закон Оукена.

Практичні завдання

Завдання 1.

Населення країни 3 млн. чол., із них 600 тис. – діти, 800 тис. – пенсіонери, 200 тис. - офіційно зареєстровані безробітні.

- а) знайти рівень безробіття;
- б) як зміниться рівень безробіття, якщо 100 тис. чол. Зайняті неповний день, а 10 тис. припинили пошуки роботи?

Завдання 2.

У першому році економіка розвивалася в умовах повної зайнятості при рівні безробіття 6%.

Рік	Потенціал. ВВП, млн. грн	Фактичний ВВП, млн. грн	Абсол. різниця, млн. грн	Відносна різниця, млн. грн
1-й	3000	3000		
2-й	3800	3705		
3-й	4125	3712,5		

Розрахуйте за даними 2-го року різницю між потенційним і фактичним ВВП в абсолютному розмірі і у відсотках. Використовуючи закон Оукена визначте рівень безробіття у другому році.

Зробіть аналогічні розрахунки для 3 року.

Завдання 3.

Рівень безробіття при повній зайнятості 9%, а в поточному році – 13%. Якщо реальний ВВП в поточному році складає 500 млрд. грн, то який обсяг виробництва було втрачено через безробіття; скільки складає потенційний ВВП?

Завдання 4.

Рівень безробіття 8%. Якими повинні бути темпи росту ВВП (щорічно у %), щоб знизити рівень безробіття до 6%?

- а) за рік;
- б) за 2 роки.

Завдання 5.

Пропозиція праці описується функцією $N_s = 100W$. Номінальна ставка заробітної плати $W = 1,2$. Агрегована виробнича функція господарської системи $y = 2 \cdot K^{1/2} \cdot N^{1/2}$. Обсяг застосованого капіталу $K_0 = 4$. Величина ефективного попиту $y_d = 40$. Якої величини досягне в цій ситуації зайнятість в економіці країни?

Завдання 6.

В таблиці наведені дані про трудові ресурси та зайнятість у 2018 та 2019 роках (тис. осіб.):

	2018 рік	2019 рік
Робоча сила	10200	12400
Зайнятість	8100	10300
Безробіття		

- а) Розрахуйте чисельність безробітних, рівень безробіття для кожного періоду.
- б) Як пояснити одночасне зростання зайнятості та безробіття.
- в) Чи можна стверджувати, що в n-ому році досліджуваного періоду економіка знаходиться в стані повної зайнятості. Обґрунтуйте відповідь.

Завдання 7.

Номінальний ВВП в 2019 році дорівнював 120000. Природний рівень безробіття в цьому році дорівнював 5,5%, а фактичний рівень 12,5%. Яким би мав бути потенційний обсяг виробництва в 2019 році за законом Оукена?

Завдання 8.

На ринку праці попит на працю описується рівнянням $N_d = 100 + 2W$, а пропозиція $N_s = 40 + 4W$, де W – ставка заробітної плати. Визначте:

Яка ставка заробітної плати складеться на цьому ринку і яка кількість робітників буде прийнята на роботу?

Якщо держава встановить мінімальну ставку заробітної плати на рівні 15 грн. в день, якими будуть наслідки такої політики в кількісному і якісному виразі. Проілюструйте рішення графічно.

Завдання 9.

Природна норма безробіття в країні становить 6%, а фактичний рівень безробіття у поточному році – 10%. Обчисліть відсоток, на який фактичний ВВП менший за природний рівень, якщо коефіцієнт Оукена дорівнює 2,5. Якщо у поточному році фактичний ВВП становить 800 млрд. у.г.о., який обсяг продукції недобере економіка внаслідок такого високого рівня безробіття?

Методичні рекомендації

$$\text{Розрив ВВП} = \frac{Y - Y^*}{Y^*} \cdot 100\%$$

де Y - фактичний обсяг виробництва;

Y^* - потенційний ВВП

$$\text{Рівень безробіття} = \frac{\text{Безробітні}}{\text{Робочасила}} 100\%$$

Закон Оукена математично можна виразити залежністю:

$$\frac{Y - Y^*}{Y^*} = -B(u - u^*);$$

де- B – коефіцієнт Оукена $= 2,5$

u – фактичний рівень безробіття;

u^* - природний рівень безробіття.

Підведення підсумків: активність участі в обговоренні питань та рішенні задач.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

[1 с. 425-450]; [2 с. 50-58], [3 с. 247-252]; [5 с.223-245]

ТЕМА 4. ТОВАРНИЙ РИНОК ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7,8

Сукупний попит — це сукупність вітчизняних товарів і послуг, які мають бажання купити резиденти і нерезиденти з метою задоволення своїх платоспроможних потреб. Суб'єктами сукупного попиту є домогосподарства, підприємства, уряд та іноземці. Сукупна пропозиція — це сукупність вітчизняних товарів і послуг, які виробляють національні підприємства для продажу на ринку з метою отримання прибутку.

Слід розрізняти короткостроковому і довгострокову рівновагу між сукупним попитом і сукупною пропозицією. Короткострокова рівновага відображає рівновагу між сукупним попитом і короткостроковою сукупною пропозицією. Довгострокова рівновага відображає рівновагу між сукупним попитом і короткостроковою сукупною пропозицією, яка дорівнює довгостроковій сукупній пропозиції. Порушення рівноваги в економіці можуть спричинятися змінами як в сукупному попиті так і в сукупній пропозиції.

Якщо рівновага в економіці повної зайнятості порушується зростанням сукупного попиту, то в короткостроковому періоді зростають ціни, а обсяг виробництва перевищить потенційний ВВП. За цих умов короткострокова рівновага переміщується вправо від кривої AS^L в таку точку, в якій крива AD_1 перетнеться з кривою AS_2 . Проте на цьому процес пристосування економіки до зростання сукупного попиту не припиняється. У довгостроковому періоді зарплата підвищиться пропорційно зростанню цін. Тому адекватно збільшаться середні витрати, а короткострокова сукупна пропозиція зменшиться до рівня потенційного ВВП. Внаслідок цього крива AS зміститься вліво і перетнеться з кривою AD_1 в точці, яка знаходиться на кривій AS^L . При досягненні цієї точки в економіці відновиться подвійна рівновага.

МЕТА заняття – Ознайомлення з поняттям і особливостями формування рівноваги на товарному ринку.

Структура заняття 7–

1. Тестування за темою 4.

2. Опитування по запропонованим запитанням
3. Розв'язування практичних завдань.

Структура заняття 8–

1. Опитування по запропонованим запитанням
2. Розв'язування практичних завдань.

Питання, що підлягають розгляду:

1. Поняття сукупного попиту, визначення, сутність і відмінність від попиту на окремі товари.
2. Фактори, які впливають на сукупний попит. Функція сукупного попиту і її графік
3. Поняття сукупної пропозиції.
4. Характерні відрізки кривої сукупності пропозиції. Функція сукупної пропозиції, її графік та детермінанти.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми:

1. Поняття сукупного попиту, визначення, сутність і відмінність від попиту на окремі товари.
2. Фактори, які впливають на сукупний попит. Функція сукупного попиту і її графік.
3. Поняття сукупної пропозиції. Характерні відрізки кривої сукупності пропозиції.

Домашнє завдання. Виконання запропонованих практичних завдань

Практичні завдання **Завдання1.**

По рисункам визначити:

- а) динаміку попиту (рис.1 і рис.2);
- б) вплив змінювання попиту на реальний ВВП і рівень цін;
- в) динаміку пропозиції (рис.3 і рис.4);
- г) вплив змінювання пропозиції на реальний ВВП і рівень цін.

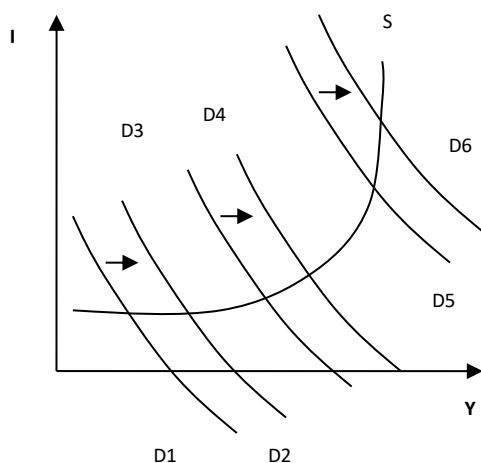

Рис.1

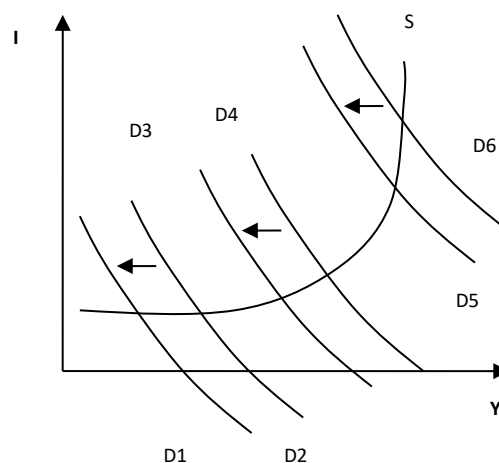

Рис.2

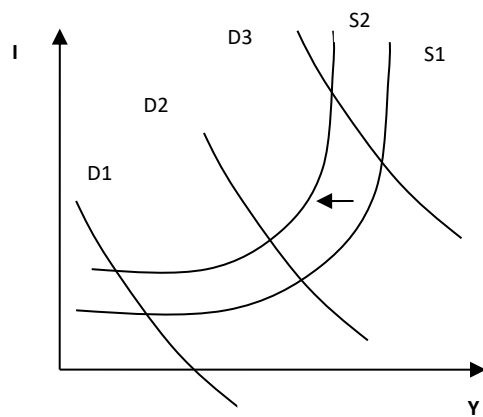

Рис.3

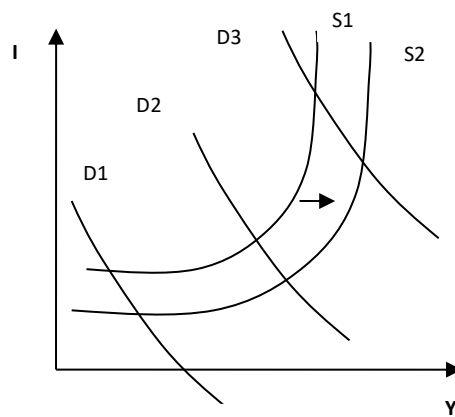

Рис.4

Завдання2.

За даними таблиці:

1. Побудувати криві сукупного попиту і сукупної пропозиції. Визначити рівноважний обсяг виробництва і рівноважну ціну.

2. Припустимо, споживачі готові придбати додатково продукцію на 200 млрд. грн. Визначити нову рівновагу. На якому відрізку сукупної пропозиції вона знаходиться?

Сукупний попит, млрд. грн	Рівень цін, %	Сукупна пропозиція, млрд. грн
100	300	400
200	250	400
300	200	300
400	150	200
400	150	100

Завдання3.

За даними таблиці:

1. Знайти рівень продуктивності.

2. Визначити витрати виробництва на одиницю продукції, якщо ціна одиниці ресурсу 2 грн.

3. Якщо продуктивність збільшиться на 100%, як зміняться витрати на одиницю продукції. Який вплив на реальний ВВП і рівень цін обумовлюють ці зміни?

Обсяг ресурсів, од.	Реальний ВВП, од.
150,0	400
112,5	300
75,0	200

Завдання4.

Який вплив здійснюють наступні фактори на сукупний попит і/чи сукупну пропозицію? Пояснити.

- 1) 10% зменшення ставок податку на доходи громадян;
- 2) сильне послаблення впливу профспілок;
- 3) 5% підвищення акцизного податку на бензин;
- 4) різке підвищення курсу акцій;
- 5) підвищення продуктивності праці;
- 6) очікування різкого підвищення рівня цін;
- 7) підвищення цін на ресурси, які імпортуються;
- 8) зниження національного доходу у торгового партнера;

- 9) зменшення рівня реальної процентної ставки;
- 10) надання субсидії металообробній промисловості;
- 11) великі закупки пшениці Німеччиною.

Завдання 5.

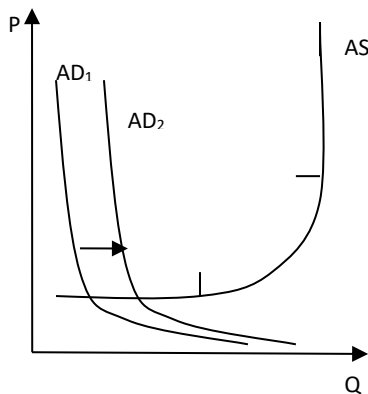
За наведеними даними таблиці визначте:

- a) В яких межах змінюється обсяг реального ВВП на кейнсіанському відрізку кривої сукупної пропозиції?
- b) В яких межах змінюється рівень цін та обсяг реального ВВП на класичному відрізку кривої сукупної пропозиції?
- c) За наведеними даними побудуйте графік сукупної пропозиції.
- d) В яких межах змінюється обсяг реального ВВП на проміжному відрізку кривої сукупної пропозиції?

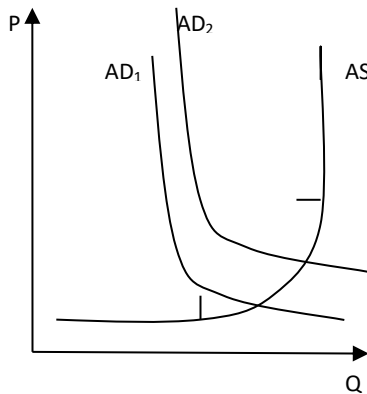
Рівень цін	500	450	400	350	300	250	250	250
Обсяг реального ВВП	4000	4000	3800	3400	2800	2000	1000	0

Методичні рекомендації

Макроекономічна рівновага

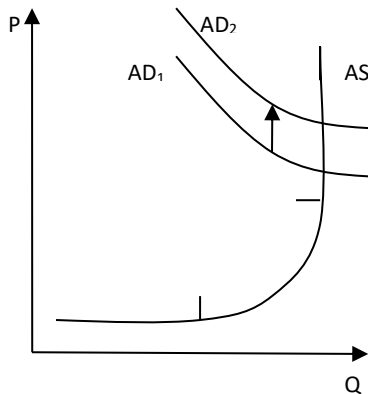

На кейнсіанському відрізку кривої СП, зростаючий СП задовольняється за рахунок зростання обсягу національного виробництва при незмінному рівню цін.

На проміжному зростаючого попиту (AD_1 -рахунок зміни рівня цін в зростання обсягу

відрізка задоволення AD_2) здійснюється як за економіці, так і за рахунок національного виробництва.

На класичному відрізку кривої СП задоволення зростаючого СП здійснюється за рахунок підвищення рівня цін ($P_1 - P_2$) при незмінному рівні виробництва.

Підведення підсумків: : оцінюються результати тестування за темою 3, активність участі в обговоренні питань; складання конспекту за темою 4.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

[1 с. 108-141];[2 с. 163-195]; [3 с. 261-287]

Тема 5. ГРОШОВИЙ РИНОК ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9

Пропозиція грошей — це сукупність грошових активів, які використовуються в національній економіці в кожний даний період часу. Пропозиція грошей в першу чергу є функцією від грошової бази, яка складається з готівки поза банками і банківських резервів. Вплив процентної ставки на пропозицію грошей відбувається опосередковано — через грошовий мультиплікатор.

Рівновага на грошовому ринку свідчить про те, що на цьому ринку не має ні профіциту, ні дефіциту грошей. Якщо рівновага порушується зростанням доходу при незмінності грошової бази, то попит на гроші як функція доходу зростає. Це викликає нестачу грошей, збільшення пропозиції негрошових активів, наприклад, облігацій. Тому ціни на облігації падають, що підвищує процентну ставку. Це, з одного боку, загальмує збільшення попиту на гроші; з іншого — дещо підвищить грошовий мультиплікатор і збільшить пропозицію грошей. Процентна ставка буде зростати доти, доки приріст попиту на гроші не врівноважиться зі збільшенням пропозиції грошей.

Якщо рівновага порушується прирістом грошової бази при незмінності доходу, та пропозиція грошей збільшується і з'являється їх надлишок. Це збільшує попит на облігації і викликає зростання їх ціни та зниження процентної ставки. Внаслідок цього зростає попит на гроші і падає грошовий мультиплікатор, який гальмує приріст грошової пропозиції. Процентна ставка буде знижуватися до тих пір поки на ринку грошей не встановиться рівновага.

Якщо забезпечується збалансована зміна доходу і грошової бази, то збільшення попиту на гроші, викликане зростанням доходу, дорівнює збільшенню пропозиції грошей, викликаному цільовою емісією грошової бази. За цих умов рівновага не порушується і процентна ставка не змінюється. В разі здійснення незбалансованої зміни доходу і грошової бази виникає нестача або надлишок грошей. В таких випадках врівноваження грошового ринку відбувається на основі одного із двох алгоритмів, які були описані в попередніх варіантах.

МЕТА заняття – Ознайомлення з поняттям і особливостями формування рівноваги на грошовому ринку.

Структура заняття –

1. Тестування за темою 5.
2. Опитування по запропонованим запитанням
3. Розв'язування практичних завдань.

Питання, що підлягають розгляду:

1. Поняття „гроші” та функції, які вони виконують.
2. Попит і пропозиція на ринку грошей.
3. Грошово-кредитне регулювання економіки.
4. Основні напрямки монетарної політики

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми:

1. Поняття „гроші” та функції, які вони виконують.
2. Попит і пропозиція на ринку грошей.
3. Грошово-кредитне регулювання економіки.
4. Основні напрямки монетарної політики.

Практичні завдання

Завдання 1.

У банку є 20 млн. грн. Резервів і 100 млн. на поточних рахунках. Резервна норма 20%. Населення вкладає в банк 5 млн. Скільки надлишкових резервів у банку?

Завдання 2.

Якщо в поточному році інфляція склала 5%, швидкість обігу грошей незмінна. Як необхідно збільшити пропозицію грошей, якщо мета національного банку – збільшити ВВП на 2%.

Завдання 3.

Заповнити таблицю.

Резервна норма, %	Грошовий мультиплікатор	Максимальне збільшення ссуд на кожную гривню надлишкових резервів
12,5		
20		
25		
30		

Завдання 4.

Припустимо, що обсяг ВВП протягом 4 років збільшувався на 3% щорічно, а швидкість обігу грошей – на 2% за рік. Заповнити таблицю.

Рік	Рівень цін, %	Пропозиція грошей, %
1	100	100
2		101
3	100	
4	100	

Завдання 5.

Швидкість грошей незмінна. Реальний ВВП зріс на 5% за рік, кількість грошей – на 14% за рік, а номінальна процентна ставка склала 11%. Знайти реальну процентну ставку.

Завдання 6.

Визначити величину M1, M2, M3.

Найменування	Значення
Невеликі термінові внески	1630
Великі термінові внески	645
Чеки	448
Заощаджуванні внески	300
Готівка	170

Завдання 7.

Сума цін на товари, які знаходяться в обігу, складає 300 тис. грн., сума цін на товари, що продані в кредит,— 200 тис. грн., сума цін на товари, срок плати по яким настав,—10 тис. грн., а взаєморозрахункові платежі— 15 тис. грн. Одна гривня здійснює в середньому 25 обертів за рік. Знайдіть кількість грошей, необхідних для обороту. Що станеться в економіці, якщо в оборот буде випущено 15 тис. грн.?

Завдання 8.

Проілюструйте графічно і поясніть що відбувається в економіці і як ці зміни відобразяться на графіку попиту на гроші якщо:

- a) Номінальний ВВП зростає при незмінній ставці проценту?
- b) Зростання ставки проценту?
- c) Скорочення цін, яке не впливає на величину процентних ставок?
- d) Скорочення процентних ставок, які не впливають на зміну сукупного попиту?

Завдання 9

Наведіть приклад, як заходи фінансово-кредитної політики одночасно впливають і на динаміку економічного циклу і на фінансовий стан економіки.

Методичні рекомендації

Найпоширеніша класифікація грошових агрегатів використовується у США.

АГРЕГАТ М1 — готівкові гроші в обігу; чекові депозити, у тому числі вклади до запитання; дорожні чеки. Готівкові гроші в обігу — гроші, які економічні агенти тримають поза банками. Агрегат М1 — це гроші, які використовуються для обслуговування угод в економіці.

$$M1 = \text{готівка} + \text{депозити} + \text{чекові вклади}$$

АГРЕГАТ М2 — це гроші М1 плюс заощаджувальні депозити; невеликі строкові депозити; одноденні угоди про зворотний викуп; одноденні позички в євродоларах; акціонерні рахунки домогосподарств; депозитні рахунки грошового ринку. Агрегат М2 охоплює активи, які є ліквідними засобами накопичення купівельної спроможності. При перетворенні грошей М2 в гроші М1 виникають збитки, пов'язані з втратою доходу на ці фінансові активи.

$$M2 = M1 + \text{невеликі термінові вклади}$$

АГРЕГАТ М3 — це гроші М2 плюс депозитні сертифікати, строкові угоди про зворотний викуп, акціонерні рахунки інвесторів у фондах грошового ринку.

$$M3 = M2 + \text{великі строкові внески}$$

Зв'язок між сумою грошей і обсягом операцій в економіці відображений у рівнянні кількісної теорії грошей:

$$M \cdot N = P \cdot Q,$$

де М — кількість грошей обігу,
N — швидкість обігу грошей,

P — рівень цін,
Q — обсяг випуску в реальному вираженні.

Підведення підсумків: оцінюються результати тестування за темою 5, активність участі в обговоренні питань.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

[1 с. 244-284]; [2 с. 245-261]; [3 с. 321-343]

ТЕМА 6. ІНФЛЯЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 10, 11

Інфляція відображає зростання загального рівня цін в країні за певний проміжок часу (місяць, квартал, півріччя, рік). Інструментом вимірювання рівня інфляції є індекси цін. Безпосередньо індекси цін є індексами інфляції і показують темп зростання цін. Одночасно за їх допомогою обчислюються темп приросту цін, показником яких є темп інфляції. Існує два способи обчислення темпу інфляції: на основі індексу цін базового періоду, який приймається за 100 %; на основі індексу цін попереднього періоду.

Серйозною проблемою для економіки є висока інфляція, яка викликає негативні економічні та соціальні наслідки. Серед цих наслідків основними є такі: зниження реальних заходів населення, знецінення фінансових активів, деформація відносин між позикодавцями і позичальниками, зниження мотивації до інвестування, перерозподіл доходів між приватним сектором і державою.

МЕТА заняття – Ознайомлення з поняттям інфляції, чинниками, що її обумовлюють і засобами її регулювання

Структура заняття 10 –

1. Тестування за темою 6.
2. Опитування по запропонованим запитанням
3. Розв'язування практичних завдань.

Структура заняття 11 –

1. Опитування по запропонованим запитанням
2. Розв'язування практичних завдань.

Питання, що підлягають розгляду:

1. Поняття і сутність інфляції.
2. Інфляційна спіраль, інспірована сукупним попитом та інфляційна спіраль, інспірована сукупною пропозицією.
3. Антиінфляційна політика держави.
4. Соціальні наслідки інфляції.
5. Державна антиінфляційна політика, її вплив на економічну динаміку.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми:

1. Поняття і сутність інфляції.
2. Інфляційна спіраль, інспірована сукупним попитом та інфляційна спіраль, інспірована сукупною пропозицією

3. Антиінфляційна політика держави.
4. Соціальні наслідки інфляції
5. Державна антиінфляційна політика, її вплив на економічну динаміку

Практичні завдання

Завдання1.

Припустимо, що споживчий кошик складається з 3 товарів. Розрахувати індекс цін.

Найменування товару	Кількість	Ціна у 1 році	Ціна у 2 році
А	4	3	5
Б	1	12	10
В	3	5	10

Завдання2.

Розрахувати темпи інфляції та визначити кількість років, які необхідні для подвоєння темпів інфляції.

Рік	Індекс цін, %	Темпи інфляції, %	Кількість років
1	100		
2	112		
3	123		
4	129		

Завдання3.

Ціна споживчої корзинки у поточному році складає 560 грн., а у минулому – 520 грн. Індекс цін минулого року 105 %. Знайти темпи інфляції в поточному році.

Завдання 4.

В економіці виробляється два товари Х і У. Споживачі витрачають половину свого доходу на покупку товару Х, а іншу половину - на покупку товару У. За рік ціни на товар Х зросли на 5%, а на товар У – на 15%. Розрахувати індекс цін споживчих товарів (індекс цін поточного року 100%).

Завдання 5.

Як зміниться величина реального доходу, якщо номінальний дохід збільшиться на 10% а рівень цін виріс на 7%.

Завдання 6.

Якщо рівень інфляції знижується з 6 до 4%, що відбувається з номінальною і реальною ставкою відсотка у відповідності до ефекту Фішера?

Завдання 7.

Номінальна ставка відсотка 9%, очікувана інфляція 5%, фактична інфляція 3%. Як

зміниться очікувана і фактична реальна ставка відсотка?

Завдання 8.

Номінальна вартість облігації 10 тис. грн., сума доходу по ній складає 800 грн. щорічно. Заповнити таблицю.

Ціна облігації, тис. грн.	Доход по облігації, %
8	
	8,9
10	
11	
	6,2

Завдання 9.

У квітні темпи інфляції 8,5%, а номінальна – 16,7%, а у травні відповідно – 6,9% і 15%. В якому періоді вище ставка відсотка?

Методичні рекомендації

Кількість грошей необхідних для товарообігу в економіці

$$M = \frac{Q * P}{N};$$

де М- кількість грошей необхідних для товарообігу в економіці;

Q – об'єм національного виробництва;

P – рівень цін в економіці;

N – швидкість обігу грошей.

Правило 70-ти — дозволяє розрахувати кількість років, необхідних для подвоєння цін.

Кількість років, необхідних для подвоєння = 70 / щорічний темп інфляції.

Індекс цін розраховується згідно формули

$$I_{\text{цін}} = \frac{ВНП_{\text{ном}}}{ВНП_{\text{реал}}};$$

Згідно ефекту Фішера реальну ставку відсотка можна розрахувати за формулою

$$r = I - \Pi;$$

де r – реальна ставка відсотка;

I – номінальна процентна ставка;

Π – темпи інфляції.

Підведення підсумків: оцінюються результати тестування за темою 6.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

[1 с. 396-459]; [2 с. 58-68] ; [3 с. 252-259] [4 с. 205-222]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 12

Виконання рубіжної контрольної роботи № 1

Підведення підсумків: оцінюються результати виконання рубіжної контрольної роботи № 1 (максимально – 5 балів)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ № 2

ПРИВАТНА ТА ЗМІШАНА ЕКОНОМІКА

Тема 7. СПОЖИВАННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 13, 14

Дохід домогосподарств (особистий дохід) є головним елементом розподілу ВВП і джерелом витрат домогосподарств на споживання (приватне споживання). Величина особистого доходу формується переважно на ринку ресурсів, де домогосподарства отримують доходи від продажу своїх ресурсів підприємствам. До них входять зарплата найманих працівників, змішаний дохід, доходи від активів. В змішаній відкритій економіці до складу особистого доходу входять також соціальні трансферти, які надаються переважно державою, а також рештою світу.

Заощадження домогосподарств є одним із джерел, за рахунок яких вони переміщують свої доходи з одного періоду в інший з метою регулювання в часі рівня свого споживання. Схильність домогосподарств до заощаджень залежить не лише від їх бажання, а й від рівня їхнього доходу. При високому рівні доходу схильність до заощаджень зростає, при низькому — падає. Для аналізу рівня диференціації доходів домогосподарств застосовується різні методи та показники. Найбільшого визнання отримала крива Лоренца, яка відображає ступінь нерівності в доходах через відхилення кривої, що показує фактичний розподіл доходу між групами сімей, від бісектриси, що характеризує абсолютну рівність в доходах. Крім кривої Лоренца а для визначення рівня диференціації особистих доходів використовують такі показники як децильний коефіцієнт і коефіцієнт Джині.

Ще одним елементом кейнсіанської функції споживання є автономне споживання, яке не залежить від поточного доходу. Оскільки у підсумку споживання є лише функцією доходу, то це означає, що на автономне споживання можуть впливати попередні та майбутні доходи домогосподарств. Згідно з гіпотезою життєвого циклу люди прагнуть мати рівномірний рівень споживання протягом всіх періодів свого життя. Тому вони багато заощаджують тобто накопичують багатство в періоди, коли їхні доходи вищі за середні протягом життя, і більше витрачають на споживання за рахунок доходів від багатства в періоди, коли їхні доходи нижчі за середні упродовж життя. Тому відповідно з даною гіпотезою споживання є функцією двох змінних: поточного доходу і багатства. Згідно з гіпотезою постійного доходу споживання залежить не від поточного, а постійного доходу. В математичній інтерпретації постійний дохід являє собою середньозважену величину або тренд поточних доходів людини за всі роки її життя. Тому за даною гіпотезою споживання є функцією постійного доходу.

МЕТА заняття – Ознайомлення з поняттям функції споживання, та існуючими теоріями споживання

Структура заняття 13 –

1. Тестування за темою 7.
2. Опитування по запропонованим запитанням
3. Розв'язування практичних завдань.

Структура заняття 14 –

1. Опитування по запропонованим запитанням
2. Розв'язування практичних завдань.

Питання, що підлягають розгляду:

1. Функція споживання, її графічне зображення, фактори, які визначають її положення на графіку.
2. Кейнсіанська і класична трактовка теорії споживання і заощаджень.
3. Поняття середньої і граничної здатності до споживання і заощаджень.
4. Інвестиції і фактори інвестування

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми:

1. Функція споживання, її графічне зображення, фактори, які визначають її положення на графіку.
2. Кейнсіанська і класична трактовка теорії споживання і заощаджень.
3. Поняття середньої і граничної здатності до споживання і заощаджень.
4. Інвестиції і фактори інвестування.

Практичні завдання

Завдання 1.

$C = 100 + 0,9Y_d$. Заповнити таблицю.

Знайти MPC , MPS , μ .

d		
00		
00		
000		
200		
400		

Завдання 2.

$C = 200 + 0,75Y_d$, $I = 200$, $X = 125$, $M = 25$, $T = 200$, $G = 200$.

- 1) При якому рівні доходу економіка досягає рівноваги?
- 2) Розрахувати APC , APS ;
- 3) Розрахувати MPC , MPS , μ .

Завдання 3.

Потенціальний ВВП дорівнює 100 млрд. Очікувані споживчі витрати, які відповідають цьому рівню ВВП, повинні досягнути 80 млрд. $MPC=0,8$.

1) Знайти рівноважний ВВП, якщо держава не вміщується в економіку, а планові інвестиції дорівнюють 10 млрд.

2) Знайти обсяг додаткових інвестицій, необхідних для того, щоб рівноважний ВВП склав 80 млрд.

Завдання 4.

ЧВП при повній зайнятості 590 млрд. визначити номінальний і реальний ВВП і характер розриву, якщо:

с) чисті інвестиції дорівнюють 42 млрд;

д) чисті інвестиції дорівнюють 54 млрд.

ЧВП	C	S
580	538	42
590	544	46
600	550	50
610	556	54

Завдання 5.

Заповнити таблицю. Визначити граничний рівень доходу. $C=50+0,8Y_d$

$Y=Y_d$	C	S	APC	APS	MPC	MPS
240		-4				
260		0				
280		4				
300		8				

Завдання 7.

Використовуваний дохід дорівнює 5000 грн., і на споживання витрачають 4000 грн. За доходу у 8000 грн. величина споживання становить 6000 грн. Визначте MPC і MPS.

Завдання 8.

Поточний використовуваний дохід особи становить 48 000 грн. за рік, а майно – 50 000 грн. Гранична схильність до споживання поточного доходу -0,8, а майна – 0,025. Автономне споживання дорівнює 3 000 грн. Вирахуйте обсяг споживання особи за кейнсіанською функцією споживання та гіпотезою життєвого циклу.

Завдання 9.

Поведінка макроекономічних суб'єктів характеризується наступними даними:

$$C = 0,8y + 100; \quad I = 0,225y + 20; \quad \sigma = T;$$

реальний обсяг експорту $E = 200$. Ставка податку на прибуток $T_y = 0,375$. Реальний обсяг імпорту $Z_y = 0,2$.

Визначити рівноважний обсяг національного доходу.

Завдання 10.

Припустимо, що одиниця доходу одного чоловіка, чия схильність до споживання дорівнює 0,9, передається іншому чоловіку, чия схильність до споживання дорівнює 0,8. Як зміняться споживання і заощадження?

Завдання 11.

Середньостатистична сім'я в країні складається із 3-х чоловік, а середній прибуток однієї людини дорівнює 4000 грн в місяць. Кожного місяця сім'я витрачає на покупку товарів і оплату послуг 2900 грн. Із кожних 100 грн поточного прибутку сім'я розміщує на строковий банківський рахунок 40 грн.

1) Визначити, якою формулою задається функція споживання в національній економіці;

2) Розрахувати середню схильність до заощадження при середньому прибутку 1 млн. грн;

Методичні рекомендації

$$I = C + S;$$

де I – дохід споживача;

C – споживання;

S - заощадження

1) Середня схильність до споживання — демонструє, яку частину доходу населення споживає в поточному періоді $APC = \frac{C}{I}$

2) Середня схильність до збереження $APS = \frac{S}{I}$ ($APC+APS=1$)

3) Гранична схильність до споживання демонструє, яку частину приросту доходу населення витрате на приріст споживання. $MPC = \frac{\Delta C}{\Delta I}$

4) Гранична схильність до збереження $MPS = \frac{\Delta S}{\Delta I}$ ($MPC+MPS=1$).

Підведення підсумків: оцінюються результати тестування за темою 7.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

[1 с. 396-459]; [2 с. 58-68] ; [3 с. 252-259] [4 с. 205-222]

Тема 8. ПРИВАТНІ ІНВЕСТИЦІЇ ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 15,16, 17

Інвестиції — це витрати, які здійснюються з метою створення нового капіталу та відшкодування зношеного капіталу. В короткостроковому періоді інвестиції впливають на сукупний попит і ВВП; в довгостроковому періоді — на обсяг капіталу і потенційний ВВП. Зростання сукупного попиту і ВВП залежить від приросту валових інвестицій, а нагромадження обсягів капіталу — від обсягу чистих інвестицій, тобто від співвідношення між валовими інвестиціями та амортизацією.

В макроекономічному моделюванні використовується проста інвестиційна функція, в якій базовою змінною попиту на інвестиції є лише процентна ставка. Це пояснюється двома обставинами: по-перше, процентна ставка є спільним чинником всіх компонентів інвестиційного попиту; по-друге, процента ставка є тим чинником, на який

може впливати кон'юнктура на ринку позичкового капіталу і монетарна політика. Вплив інших чинників на інвестиційний попит враховується в автономній складовій простої інвестиційної функції. Крива, яка відображає обернену залежність між інвестиціями і процентною ставкою, має від'ємний нахил. Вплив інших чинників на інвестиційний попит викликає зміщення цієї кривої у відповідний бік. До складу інших чинників інвестиційного попиту відносяться технічний прогрес, рівень забезпеченості основним капіталом, податки на підприємців, ділові очікування.

Заощадження здійснюють домогосподарства і підприємства. Оскільки заощадження домогосподарств перевищують їх потреби для інвестування, а заощадження підприємств є недостатніми для інвестування, то це викликає необхідність переміщення вільних коштів домогосподарств у тимчасове використання підприємствами. Їх переміщення здійснюється через фінансові ринки і фінансових посередників. Головними інструментами фінансових ринків є облігації та акції. Фінансове посередництво здійснюють банки, страхові компанії, пенсійні фонди, а також інвестиційні посередники.

МЕТА заняття – Ознайомлення з поняттям інвестиційної функції, та факторами, котрі її визначають

Структура заняття 15

1. Тестування за темою 8.
2. Опитування по запропонованим запитанням
3. Розв'язування практичних завдань.

Структура заняття 16 –

1. Опитування по запропонованим запитанням
2. Розв'язування практичних завдань.

Структура заняття 17 –

1. Опитування по запропонованим запитанням
2. Розв'язування практичних завдань.

Питання, що підлягають розгляду:

1. Поняття інвестиційного попиту.
2. Функції автономних інвестицій.
3. Визначення оптимального розміру капіталу, що використовує фірма
4. Залежність між інвестиціями і ВВП.
5. Заощадження та інвестиції.
6. Рівновага на фінансових ринках.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми:

1. Поняття інвестиційного попиту.
2. Функції автономних інвестицій.
3. Визначення оптимального розміру капіталу, що використовує фірма
4. Залежність між інвестиціями і ВВП.
5. Заощадження та інвестиції.
6. Рівновага на фінансових ринках

Практичні завдання

Завдання 1.

Пояснити, як перераховані фактори впливають на споживання, заощадження, інвестиції.

- 1) зменшення кількості державних облігацій у споживачів;
- 2) підвищення податків на підприємництво;
- 3) підвищення очікування дефіциту товарів тривалого споживання;
- 4) зниження реальної процентної ставки;
- 5) різке підвищення курсу акцій;
- 6) повідомлення про майбутнє скорочення виплат по програмі соціального забезпечення;
- 7) скорочення виплат по програмі соціального забезпечення;
- 8) розробка більш дешевого способу виготовлення чавуна із залізної руди;
- 9) очікування росту цін.

Завдання 2.

$MPC=0,8$, $Ca=50$, $Ia=200$. Знайти рівноважний ВВП і його змінювання, якщо автономні інвестиції знизяться на 40 млрд.

Завдання 3.

$I=1000-50r$, $C=100+0,7Y$. Визначити інвестиції, рівноважний ВВП, якщо $r=10\%$, рівень цін незмінний. Знайти темпи приросту ВВП при зниженні процентної ставки до 4%.

Завдання 4.

Дано: $S = 0,25 y - 10$ – заощадження $I = 30$ – інвестиції.

Визначити:

- 1) Рівноважне значення національного доходу;
- 2) Рівноважний національний дохід і обсяг заощаджень якщо, очікуючи зниження доходу в майбутньому, домогосподарства при кожному рівні поточного доходу збільшать заощадження на 10 одиниць
- 3) Рівноважний національний дохід і обсяг заощаджень якщо підприємці, очікуючи в майбутньому зниження попиту, знизять інвестиції до 20 одиниць.

Завдання 5.

Побудувати криву попиту на інвестиції, визначити рівноважний рівень інвестицій при реальній процентній ставці 13%, якщо:

Вар.1) в економіці не має інвестиційних об'єктів, які б мали очікувану норму прибутку більше чи рівну 16%, але є інвестиційні об'єкти на суму 5 млрд. грн. з очікуваною нормою прибутку між 14 і 16%, ще на 5 млрд. з очікуваною нормою прибутку між 12 і 14% і т.д.

Вар.2) в економіці не має інвестиційних об'єктів, які б мали очікувану норму прибутку більше чи рівну 25%, але є інвестиційні об'єкти на суму 10 млрд. грн. з очікуваною нормою прибутку між 20 і 25%, ще на 10 млрд. з очікуваною нормою прибутку між 15 і 20% і т.д.

Методичні рекомендації

$$I = C + S;$$

де I – дохід споживача;

C – споживання;

S - заощадження

Кількість інвестиційних товарів залежить від величини процентної ставки. Підвищення ставки процента призводить до того, що зменшується кількість прибуткових інвестиційних проектів і, відповідно, скорочується попит на інвестиційні товари.

Інвестиції залежать від реальної (r) процентної ставки.

Найпростіша функція інвестицій має вигляд:

$$I = e - c_1 r,$$

Де I — інвестиційні витрати; e — автономні інвестиції (визначаються зовнішніми економічними факторами); r — реальна процентна ставка; c_1 — коефіцієнт чутливості інвестицій до динаміки процентної ставки.

Підведення підсумків: : оцінюються результати тестування за темою 8, складання конспекту за темою 8.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

[1 с. 171-177]; [3. с.345-365]; [5 с. 98-101]

**ТЕМА 9. СУКУПНІ ВИТРАТИ І ВВП
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 18, 19, 20**

Рівноважний ВВП забезпечується тоді, коли загальна кількість виробленої продукції (ВВП) дорівнює загальній кількості продукції, яку економіка має намір купити. Згідно з моделлю $AD - AS$ рівноважний ВВП є таким обсягом виробленої продукції, який за даних цін врівноважується із сукупним попитом. Але у підсумку попит реалізується через витрати. Тому важливе значення має визначення рівноважного ВВП на базі сукупних витрат за припущення, що ціни не змінюються. При цьому в основі визначення рівноважного ВВП лежать не фактичні, а заплановані сукупні витрати, які є грошовим еквівалентом сукупного попиту.

В моделі рівноважного ВВП спрощеної економіки індукційованими є витрати на споживання. Звідси впливає такий алгоритм: приріст автономних витрат на адекватну величину збільшує дохід, що породжує індукційовані витрати на споживання, які у свою чергу збільшують дохід. Завдяки цьому дохід збільшується на величину, що перевищує приріст автономних витрат. Величина цього перевищення є ефектом мультиплікатора.

У спрощеній економіці мультиплікатор витрат перебуває в прямій залежності від граничної схильності до споживання і в оберненій — від граничної схильності до заощаджень. Оскільки гранична схильність до заощаджень менше одиниці, то мультиплікатор витрат більше одиниці. Це означає, що приріст автономних витрат на 1 грн спричиняє приріст рівноважного ВВП більше, ніж на 1 грн.

МЕТА заняття – Вивчення зв'язків між сукупними витратами і ВВП.

Структура заняття 17–

1. Тестування за темою 9.
2. Опитування по запропонованим запитанням
3. Розв'язування практичних завдань.

Структура заняття 17–

1. Опитування по запропонованим запитанням
2. Розв'язування практичних завдань.

Структура заняття 17–

1. Опитування по запропонованим запитанням
2. Розв'язування практичних завдань.

Питання, що підлягають розгляду:

1. Поняття видатків, фактори, які визначають їх.
2. Вплив видатків на розміри валового внутрішнього продукту країни.
3. Поняття акселератора.
4. Поняття мультиплікатора державних витрат та інвестицій.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми:

1. Поняття видатків, фактори, які визначають їх.
2. Вплив видатків на розміри валового внутрішнього продукту країни.
3. Поняття акселератора.
4. Поняття мультиплікатора державних витрат та інвестицій
5. Поняття сукупних видатків, особливості їх формування та їх вплив на ВВП.

Практичні завдання

Завдання 1.

$C=1000+0,9Y_d$, $G=600$, $I=390$, $T=400$, $X_n=0$. Розрахувати:

- 1) рівноважний ВВП;
- 2) мультиплікатор;
- 3) вплив на величину ВВП зростання податків на 1 грн.;
- 4) обсяг заощаджень при рівноважному ВВП;
- 5) величину розриву і визначити його характер, якщо ВВП при повній зайнятості 15000;
- 6) обсяг заощаджень при повній зайнятості;
- 7) змінювання державних витрат для досягнення повної зайнятості.

Завдання 2.

$MPC=0,8$.

- 1) Як зміниться рівноважний реальний ВВП, якщо державні витрати збільшаться на 20 млн.?
- 2) Як зміниться рівноважний реальний ВВП, якщо державні витрати збільшаться на 20 млн. за рахунок збільшення податків на 20 млн.?
- 3) Як зміняться інвестиції, якщо державні витрати збільшаться на 20 млн. і спричинили збільшення процентної ставки з 5 до 6%. Як це вплине на рівноважний реальний ВВП?

Завдання 3.

Рівноважний обсяг реального національного доходу в країні з відкритою економікою склав 6000 одиниць. При цьому населення виплатило податок на прибуток в розмірі 500 одиниць і одержало 200 одиниць із державного бюджету в формі трансфертних платежів. Величина чистих інвестицій дорівнювала 1200 одиниць. Заощадження держави склали 100 одиниць, а чистий експорт 90 од. Який обсяг споживацьких витрат домогосподарств дозволить забезпечити рівновагу кругообігу в економіці?

Завдання 4.

Суспільство складається з 3 чоловік.

Визначити:

- 1) числові величини ринкового попиту за умови, що в таблиці надано попит на товари індивідуального споживання;
- 2) якщо це суспільний товар.

P	Q1	Q2	Q3
8	0	1	0
7	0	2	0
6	0	3	1
5	1	4	2
4	2	5	3
3	3	6	4

2	4	7	5
1	5	8	6

Завдання 5.

Припустимо, що одиниця доходу одного чоловіка, чия схильність до споживання дорівнює 0,9, передається іншому чоловіку, чия схильність до споживання дорівнює 0,8. Як зміняться споживання і заощадження?

Методичні рекомендації

$$m = \frac{\Delta \times \ddot{P}}{\Delta I}$$

$$m = \frac{\Delta \times \ddot{P}}{\Delta I} = \frac{\Delta \times \ddot{P}}{1 - MPC};$$

$$\Delta ЧНП = m * \Delta I = \frac{1}{MPS} * \Delta I.$$

Підведення підсумків: : оцінюються результати тестування за темою 9, активність участі в обговоренні питань та рішенні задач за темою 9.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

[1 с. 179-210] ; [2 с. 98-107]; [3. с. 261-287]

ТЕМА 10. ДЕРЖАВА В СИСТЕМІ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 21, 22,23

Роль держави в системі макроекономічного регулювання проявляється через функції, які вона виконує в кругопотоці ресурсів, доходів і продуктів. По-перше, вона виконує перерозподільчу функцію в економіці. Змінюючи рівень податків і трансфертів, держава перерозподіляє доходи між приватним сектором економіки і державним сектором, який займається виробництвом суспільних благ. Крім того, стягуючи податки із заможних домогосподарств, держава за допомогою трансфертів, що надаються незаможним домогосподарствам, зменшує розрив у доходах. По-друге, держава виконує стабілізаційну функцію в економіці. Так, в умовах надмірного безробіття уряд може збільшити свої видатки, що збільшить сукупний попит і зменшить безробіття. Цього він може досягти і за допомогою зниження рівня оподаткування. В умовах високої інфляції уряд може вдатися до протилежних заходів.

Стабілізаційна політика — це сукупність державних заходів, спрямованих на пом'якшення економічних коливань у короткостроковому періоді з метою підтримання повної зайнятості та оптимальної інфляції. В основі стабілізаційної політики лежить фіскальна і монетарна політика. Між фіскальною та монетарною політиками існує тісний взаємозв'язок. Це пояснюється тим, що фіскальна політика безпосередньо впливає на товарний ринок, а опосередковано на грошовий ринок. Монетарна політика, навпаки, безпосередньо впливає на грошовий ринок, а опосередковано на товарний ринок.

МЕТА заняття – Вивчення сутності та форм державного макроекономічного регулювання.

Структура заняття 21

1. Тестування за темою 10.
2. Опитування по запропонованим запитанням
3. Розв'язування практичних завдань.

Структура заняття 22

1. Опитування по запропонованим запитанням
2. Розв'язування практичних завдань.

Структура заняття 23

1. Опитування по запропонованим запитанням
2. Розв'язування практичних завдань.

Питання, що підлягають розгляду:

1. Необхідність державного регулювання економіки.
2. Співвідношення державного регулювання економіки з ринковим регулюванням.
3. Механізм державного впливу на економіку, інструменти державного регулювання економіки.
4. Сутність фіскальної політики. Дискреційна і не дискреційна фіскальна політика.
5. Стимулююча і стримувальна фіскальна політика.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми:

1. Необхідність державного регулювання економіки.
2. Співвідношення державного регулювання економіки з ринковим регулюванням.
3. Механізм державного впливу на економіку, інструменти державного регулювання економіки.
4. Сутність фіскальної політики. Дискреційна і не дискреційна фіскальна політика.
5. Стимулююча і стримувальна фіскальна політика.

Практичні завдання

Завдання 1.

$C=50+0,8(Y-T)$, $I=30$, $X_n=10$. Визначити рівноважний ВВП і вид фіскальної політики, якщо:

- a) $G=28$, $T=30$;
- b) $T=0,2Y$.

Завдання 2.

Виробнича функція $Y=9L$, пропозиція праці $L_s=180$, функція споживання $S=-5+0,25(Y-T)$, функція інвестицій $I=220$, державний бюджет збалансований $G=T=0,4Y$. Яке зростання державних витрат необхідно для забезпечення повної зайнятості, якщо він фінансується:

- a) за рахунок збільшення податків;
- b) шляхом розміщення державних облігацій (не враховується ефект

витискання).

Завдання 3.

Потенціальний ВВП дорівнює 100 млрд. Очікувані споживчі витрати, які відповідають цьому рівню ВВП, повинні досягнути 80 млрд. $MPC=0,8$.

1) Знайти рівноважний ВВП, якщо держава не вмішується в економіку, а планові інвестиції дорівнюють 10 млрд.

2) Знайти обсяг додаткових інвестицій, необхідних для того, щоб рівноважний ВВП склав 80 млрд.

Завдання 4.

Більшість державних заходів одночасно впливають на розподіл доходів, розподіл ресурсів, на рівень безробіття та цін. Показати це на прикладах:

- а)будівництво нової середньої школи;
- б)скорочення на 2% податку на доходи підприємств;
- в)розширення дошкільних програм для дітей з малозабезпечених родин;
- г)збільшення воєнних витрат;
- д)введення спеціального податку для підприємств, які забруднюють довкілля;
- е)підвищення мінімальної зарплати.

Завдання 5.

Визначити, які товари повинна вироблятися ринковою економікою, а які державою:

- а)хліб;
- б)вуличне освітлення;
- в)мости;
- г)автостоянки;
- д)басейни;
- е)медичне обслуговування;
- ж)пошта;
- з)житло;
- і)контроль за повітряним транспортом;
- к)бібліотеки.

Завдання 6.

Відобразити криві Лоренца для доходу і багатства. Визначити, що більш нерівномірно розподіляється.

% сімей	Доля доходів, %	Доля багатства, %
20	6	0
20	10	2
20	18	4
20	24	12
20	42	82

Завдання 7.

Суспільство складається з 3 чоловік.

Визначити:

1)числові величини ринкового попиту за умови, що в таблиці надано попит на товари індивідуального споживання;

2)якщо це суспільний товар.

P	Q1	Q2	Q3
8	0	1	0
7	0	2	0

6	0	3	1
5	1	4	2
4	2	5	3
3	3	6	4
2	4	7	5
1	5	8	6

Завдання 8.

П'ять сімей отримують доходи в розмірі 500, 250, 125, 75 і 50 дол. відповідно. Побудувати криву Лоренца для економіки з 5 сімей. Після введення податкової системи і трансфертних платежів доходи сімей склали 100, 100, 125, 250 та 425 дол. Як зміниться крива Лоренца?

Методичні рекомендації

Основні Бюджетно-податкова (фіскальна) політика — це заходи уряду, спрямовані на забезпечення повної зайнятості та виробництво неінфляційного ВВП шляхом зміни державних видатків, системи оподаткування та підходів до формування державного бюджету.

І Нагромадження необхідних ресурсів для фінансування соціальних програм. 1. Політика державних видатків. Державні видатки являють собою витрати, пов'язані з діяльністю держави. За допомогою держави впроваджується споживання суспільних благ і трансфертні платежі приватному сектору (соціальна допомога, пенсії, страхування по безробіттю). Сукупні державні видатки (PE) поділяються на чотири категорії:

$$PE = C_s + T_g + O_o + I_s,$$

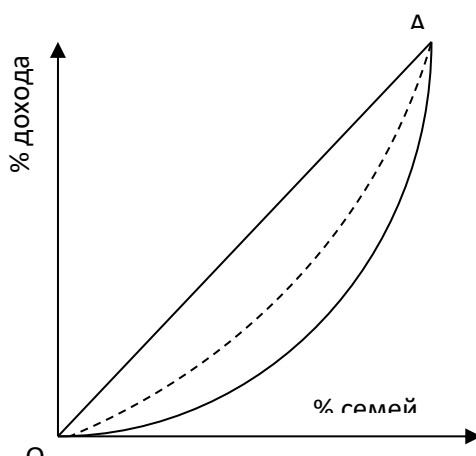
де C_s — споживання в державному секторі (зарплата робітникам державного сектора, платежі за товари, що купуються для поточного споживання);

T_g — трансферти приватному сектору; O_o — проценти з державного боргу;

I_s — державні інвестиції.

Три перші категорії витрат утворюють поточні видатки держави, остання категорія—державні капітальні видатки.

Крива Лоренца

Підведення підсумків: оцінюються результати тестування за темою 10, рішення індивідуального завдання за темами 7, 10, 11 приймається у формі звіту і зараховується за результатами співбесіди з викладачем (максимально - 8 балів)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

[1 с. 497-541] ; [2 с. 212-238] ; [3 с. 305-319]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 24 РУБІЖНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА №2

Структура заняття

1. Виконання рубіжної контрольної роботи № 2

Підведення підсумків: : оцінюються результати виконання рубіжної контрольної роботи № 2 (максимально – 5 балів)

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна (базова)

1. Національна економіка [Електронний ресурс]: підручник для здобувачів ступеня бакалавра / С. О. Тульчинська та ін.; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 357 с. URL: <https://ela.kpi.ua/items/0cae3779-03f9-46c8-bd67-9ae2692d35b0>
2. Панчишин С. Макроекономіка. Київ : Апріорі, 2022. 247 с.
3. Базилінська О.Я. Макроекономіка: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. 2023. 442 с.
4. Макаренко М.І., Семененко Т.О., Петрушенко Ю.М. Макроекономіка : підручник. 2-ге вид., переробл. Суми : Сумський державний університет, 2021. 307 с.
5. Гронтковська Г.Е., Косік А.Ф. Макроекономіка: навч. посіб.. Київ: Центр Учбової літератури. 2021. 672 с.

Додаткова

6. Будаговська С.К. Мікроекономіка і макроекономіка: навч. посіб. / за ред. С.К. Будаговської. Київ: Основи, 2008. 518 с
7. Панчишин С. Макроекономіка: навч. посіб. К.: Либідь, 2007. 614 с.
8. Радіонова І.Ф. Макроекономіка (теорія і політика): навч. посіб.. Київ: Таксон, 2004. 346 с.
9. Савченко А.Г. Макроекономічна політика: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2001. 166 с.
10. Савченко А.Г. Макроекономіка: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2005. 442 с.
11. Моторин Р.М. Система національних рахунків: підручник Київ: КНЕУ, 2005. 336 с.
12. Роль держави у довгостроковому економічному зростанні: підручник / за ред. Б.С.Кваснюка. Київ: ЦУЛ, 2003. 423 с.
13. Стельмах В.С. та ін. Грошово-кредитна політика в Україні: підручник Київ: Знання, 2005. 421 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Електронний ресурс «Фінансовий портал». URL: <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/>
3. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/> .
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: веб-сайт: URL: www.nbuv.gov.ua

